

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 1, p. 751-758, January 2013

17. YÜZYIL ESERİ OLAN HİKAYAT'IN FİİL ÇEKİMLERİNDEKİ AZERİCE ÖZELLİKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

*A STUDY ON AZERBAIJANI FEATURES OF VERB INFLECTION IN HİKAYAT AS A
SEVENTEETH CENTURY WORK*

Dr. Meltem GÜL

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Abstract

There are not so many significant differences between Azeri Turkish and Ottoman Turkish, forming the western Turkish-language version, because of coming from the same written language. The main differentiation begins during the Old Turkey Turkish period and became definite after fifteenth century called Ottoman period. In seventeenth century this differentiation was unclear, due to lack of texts on Arabic letters conveying the sounds of Turkish.

The morphology of Ottoman and Azeri Turkish resembles to each other but some differences are remarkable. One of them is verb inflection. On this matter there are different uses of verb suffixes out of the Ottoman Turkish.

When conjugations observed it is seen that there is no difference in each tense but there are some time suffixes differ from Turkey Turkish. Past continuous tense suffix is the same as Turkey-Turkish. The only difference is that it also has the use of vowels “o, u, ü, ö”. The past perfect tense is expressed both with suffixes “mış and up”. “up” suffix is a different usage. When this suffix used, pronouns used in conjugations. But there is no use of this suffix with “I and we”. This time suffix is just used with “you, he, she, and it” in this work. The suffixes “-r, -ır and -ur” are used for simple present tense in Turkey Turkish and the suffix “-ar” serves the same purpose. This is a serious difference is observed in the text. For the future tense the suffixes “-ecek and -acak”, which are the same in Turkey Turkish, and different suffixes “-esi and -ası” are used. It is seen that suffixes “-esi and -ası”, which are different from Turkey Turkish,

are used with “he, she, it”. For present continuous tense suffixes “-(y)Ir, -(y)Ur, -mekte, -mekte” are used. Optative, conditional mood and qualification mode are the same as Turkey Turkish. In necessitative sentences “gerek and gerekdür” words are used as a distinct from Turkey Turkish.

In this study, verb inflection in seventeenth Century Azerbaijani Turkic examined on Hikayat as a sample, and compared with characteristics of the period. Thus, by the help of this work written in Azerbaijani, the differences in verb inflection between Azeri Turkic and Turkey Turkish put forward. This study will especially contribute the researches on seventeenth century Azeri Turkish.

Key Words: A study on Azerbaijani features of verb inflection in Hikayat, Azerbaijani verb inflection seventeenth century work

Öz

Batı Türkçesini oluşturan Osmanlı ve Azeri Türkçesi aynı yazı dilinden geldikleri için aralarında çok belirgin farklar görülmemektedir. Asıl farklılaşma Eski Türkiye Türkçesi döneminde başlar ve Osmanlı dönemi dediğimiz XV. yüzyıldan sonra kesinleşir. XVII. yüzyılda bu farklılaşmanın nasıl olduğu dönemin Arap harfli metinlerinin Türkçenin seslerini karşılamadaki yetersizliğinden dolayı tam olarak netlik kazanmamıştır.

Osmanlı ve Azeri Türkçesi yapı bilgisi birbirine benzer olmakla birlikte bazı yapılarıdaki farklılıklar dikkat çekicidir. Bunlardan biri de fiil çekimi konusudur. Bu konuda Osmanlı Türkçesi fiil çekiminden kullanılan eklerin dışında farklı kullanımlar söz konusudur.

Fiil çekimlerine dikkat edildiğinde bütün zamanlarda bir farklılık olmadığı bazı zaman eklerinin Türkiye Türkçesinden farklılaştığı görülecektir. Görülen geçmiş zaman eki Türkiye Türkçesiyle anıdır. Tek fark ekin yuvarlak ünlü ile de kullanımının bulunmasıdır. Duyulan geçmiş zaman hem -miş ekiyle hemde -up ekiyle karşılanmaktadır. -Up eki farklı bir kullanımdır. Bu ek kullanıldığında fiil çekimlerinde zamir kökenli şahıs eki kullanılır. Ancak tekil ve çoğul 1. Şahıslar bu eki almamaktadırlar. Çalışmaya konu olan eserde bu zaman eki sadece II. ve III. Tekil kişide kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde -r, -ır, -ur ekleriyle kullanılan geniş zaman Azeri Türkçesinde -ar eki ile karşılanır. Bu ciddi farklılık metinde kendini göstermektedir. Gelecek zaman eki için hem Türkiye Türkçesinde kullanılan -ecek, -acak eki ile farklı bir ek olan -esi, -ası kullanılır. Türkiye Türkçesinden farklı olan -esi, -ası ekinin metinde sadece 3. Tekil kişi için kullanıldığı görülmektedir. Şimdiki zaman için -(y)Ir, -(y)Ur ekiyle, -mekte, -mekte eki kullanılır. İstek kipi, şart kipi yeterlilik kipi Türkiye Türkçesindekiyle aynıdır. Gerek kipinde ise Türkiye Türkçesinden farklı olarak gerek, gerekdür kelimeleri kullanılmaktadır.

Bu çalışmada 17. Yüzyılda Azeri Türkçesindeki fiil çekimleri Hikayat adlı eser örneği üzerinde incelenerek dönemin özellikleriyle karşılaştırılmıştır. Böylece Azerice yazılan bu eserle Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki fiil çekimlerindeki farklılıklar ortaya konulmuştur. Bu çalışma özellikle 17. Yüzyıl Azeri Türkçesi araştırmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: 17. yüzyıl Azeri Edebiyatı, Hikayat adlı eserdeki fiil çekimleri, 17. yüzyıl Azerice fiil çekimi.

GİRİŞ

Hikâyat birçok küçük hikayenin birleşiminden oluşan bir tasavvuf metnidir. Azeri Türkçesiyle yazılmış olan bu eser, XVII. yüzyıl Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasında dil özelliklerinin farklarını ortaya koyma bakımından önem arz etmektedir.

Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi birbirine her ne kadar benzese de fiil çekimlerinde dikkat çekici farklılıklar bulunmaktadır. Hikayat metnindeki fiil çekimi incelendiğinde olayların bir ve ikinci tekil kişi ağırlıklı anlatıldığı görülmektedir. Özellikle bazı hikayelerde çok sık bir biçimde I. tekil kişi eki kullanılmıştır. Görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, emir, istek çekimleri metinde yer almaktadır. Özellikle şimdiki zaman, duyulan geçmiş zaman ve gereklilik kipinde Azeri Türkçesinin fiil çekim eklerinin belirgin bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu zamanların fiil çekimlerinde Azerice ve Türkçeye dayalı karışık bir kullanımın dikkat çekici ölçüdedir. Bu çalışmada Hikayat metninde geçen bütün zaman çekimleri kullanıldıkları eklerle birlikte yer almıştır. Böylece metinden hareketle XVII. Yüzyıl Azeri Türkçesindeki fiil çekimleri konusuna bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Görülen Geçmiş Zaman

I. Tekil Kişi Eki: Hem yuvarlak hem dar ünlü ile kullanımları görülmektedir. münâcât eyledüm (2b/3); niyyet êtdüm (2a/1); gördüm (2a/9); dedüm (2b/4); aguz açdım (80b/2).

II. Tekil Kişi Eki: bildün (10b/10); geldün (159b/3).

III. Tekil Kişi Eki: Bu ek vokal uyumu dışında kalmaktadır. Görülen geçmiş zaman ekinin ünsüz harfi de Azeri Türkçesinde d olup t'li şekli yoktur.¹ düşdi (7b/10); eşiddi (101a/9); geldi (101b/9).

I. Çoğul Kişi Eki: gördüh (195a/9); olduğ (195a/2); gördük (196b/3); du'â kılduğ (220a/7).

II. Çoğul Kişi Eki: bildünüz (220a/11); nüzül eyledünüz (235a/1).

III. Çoğul Kişi Eki: eşiddiler (192b/10); geldiler (101b/6); gitdiler (64a/6); gezdiler (91a/12).

Olumsuzu

I. Tekil Kişi Eki: söyleşmedüm (178a/7); bilmedüm (125b/7).

II. Tekil Kişi Eki: bilmedün (68a/9); demedün (70a/8).

III. Tekil Kişi Eki: bilmedi (79b/8); eglenmedi (96b/2).

I. Çoğul Kişi Eki: şunmaduğ (99b/7).

III. Çoğul Kişi Eki: anmadılar (100b/10); tâ'at kılmadılar (104b/7); aldanmadılar (214b/10).

Duyulan Geçmiş Zaman

I. Tekil Kişi Eki: Bazı yerlerde dar ünlü kullanılmıştır. miş-i sebîl olmışam (2b/7); gelmişem (103a/9); delü olmışam (26b/9).

¹ Muharrem Ergin, **Azeri Türkçesi**, İstanbul 1971, s. 115.

II. Tekil Kişi Eki: uymışsan (104a/11); kalmışsan (158b/4); yād olmışsan (159b/12).

III. Tekil Kişi Eki: bulmuş (160b/4); yēmemiş (162b/11); vuşlat olmuş (163a/11); salmış (165b/12).

I. Çoğul Kişi Eki: gark olmuşuz (208b/1); icāzet almışuz (210b/11).

II. Çoğul Kişi Eki: taleb kılmışsınız (210b/9).

III. Çoğul Kişi Eki: çengäle urmuşlar (211b/2); cem' olmuşlar (217b/1); hayrān olmuşlar (275a/11); dağa kalmışlar (4a/3).

Olumsuz

1. Tekil Kişi Eki: kalmamışam (133a/3).

2. Tekil Kişi Eki: bulmamışsan (158a/11); tanımamışsan (10a/1).

3. Tekil Kişi Eki: kalmamış (218a/1).

Azeri Türkçesinde duyulan geçmiş zamanın 2. tipi –up /-üp eki ile karşılaşılır ve çekimde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Ancak, teklik çokluk 1. şahıslar bu eki almaz.

Bu Eski Anadolu Türkçesine dayanan bir Azeri özelliğidir. –up, –üp ulaç ekinin çekimli fiil olarak kullanılması eski bir birleşik çekimden kalmış bir durumdur. Eski Türkçede isim fiilinin –turur şekli ulaçlara getirilerek bilip turur men gibi birleşik çekimler yapıyordu. Anlamı da geçmiş zamana uygundu. İşte bu birleşik çekimden zamanla turur yardımcı fiili düşünce ulaç tek başına öğrenilen geçmiş zaman fonksiyonu gören bir çekimli fiil gibi kalmıştır.² Hikâyat metninde bu kullanımın sadece II. ve III. tekil kişi örnekleri bulunmaktadır.

II. Tekil Kişi Eki: olupsan (267a/8); kılıpsan (58a/3).

III. Tekil Kişi Eki: sultān olupdur (61a/4); doğupdur (62a/6).

Azeri Türkçesinde –miş ve –up ekleriyle yapılan bu çekimler bizdeki gibi sadece –miş anlamı vermezler. Bunlar yerine göre, bilinen geçmiş zaman manası da verir.³

Geniş Zaman

Azeri Türkçesi gramerlerinde belirsiz gelecek zaman olarak ifade edilen bu kip –(y)Ar eki ile karşılaşılır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak geniş zaman eki sadece –Ar şeklindedir ve Türkiye Türkçesindeki –Ir/ -Ur ve –r ekleri, Azeri Türkçesinde geniş zamanı karşılamaz. Ancak Türkiye Türkçesinde geniş zamanı ifade eden –Ir/-Ur eki, Azeri Türkçesinde şimdiki zaman eki olarak kullanılır.⁴

I. Tekil Kişi Eki: gülerem (62b/2); kırbān ederem (71b/7).

II. Tekil Kişi Eki: gezersen (71b/8); içersen (104b/4).

III. Tekil Kişi Eki: gezer (106a/6); girer (106a/6).

II. Çoğul Kişi Eki: çekersiz (69a/12); gezersiz (109a/9).

III. Çoğul Kişi Eki: saçarlar (194b/6); umarlar (216a/10).

Şahıs zamirlerinin –em şeklinde olması da önemli bir Azeri özelliğidir. Azeri Türkçesiyle Osmanlı Türkçesi arasında belirli ayrılıklardan birini oluşturur.⁵

² Age, s. 123.

³ Komisyon, *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ankara, 1991, s. 1030.

⁴ Ahmet B. Ercilasun, *Türk Lehçeleri Grameri*, Ankara, 2007, s. 208.

⁵ Ergin, *Azeri Türkçesi*, s. 125.

Olumsuz Şekli

Azeri Türkçesinde, geniş zaman kipinin olumsuzunda, olumsuzluk eki ile zaman ekinin kaynaşmış biçimi kullanılır. Böylece 1. teklik ve çokluk şahıslar -mAr-eki ile; ikinci, üçüncü teklik ve çokluk şahıslar ise -mAz- eki ile kurulur.⁶

I. Tekil Kişi Eki: bilmezem (154a/8); bilmenem (256b/4).

II. Tekil Kişi Eki: bilmezsen (7b/1).

III. Tekil Kişi Eki: bilmez (10b/3).

II. Çoğul Kişi Eki: bilmezsiz (120a/2).

III. Çoğul Kişi Eki: dönmezler (26b/3).

Gelecek Zaman

Bu kip -acağ/ -ecek ekiyle karşılanır. Bu haliyle Türkiye Türkçesinden farksızdır.

I. Tekil Kişi Eki: n'olacağım (7b/8); dutacağım (68b/8).

II. Tekil Kişi Eki: gideceksen (244b/5); göreceksen (296a/10).

III. Tekil Kişi Eki: gelecektür (149a/11).

Azeri Türkçesinde ikinci bir gelecek zaman çekimi daha vardır. Bu çekim -ası, -esi gelecek zaman partisipine dayanır. Metinde sadece 3. tekil kişi için kullanımı bulunmaktadır.

III. Tekil Kişi Eki: kırtarası (249b/10).

Şimdiki Zaman

(y)Ir/ (y) Ur ekleri kullanılarak oluşturulur.

I. Tekil Kişi Eki: eşidürem (7b/5); bilürem (270a/12); öğüt vèrürem (56b/1); cānum vèrürem (72a/8).

II. Tekil Kişi Eki: bilürsen (104b/1); görürsen (131b/11); dönderürsen (132a/2); vèrüsen (252a/6); güvenürsen (16b/5).

III. Tekil Kişi Eki: eşidür (84a/4); gelür (101b/8); görür (17b/6); vèrür (19a/7).

III. Çoğul Kişi Eki: görürler (16b/7); vèrürler (60a/1); yügrüşürler (102a/4); bilürler (22a/5).

Olumsuzu: -mır, -murdur.

Şimdiki Zaman Kipinin -mağda/ -mekde ekli çekimi:

Şimdiki zamanın bu eklerle kullanımı sadece 3. tekil şahıs ekinde görülmektedir. demekdedür (135b/6); ceng ü cidāl étmekdedür (138b/7).

İstek Kipi

Azeri Türkçesinde istek kipi -(y) A eki ile karşılanır. Bugünkü Türkiye Türkçesi'nin yazı dilinde istek kipinin 1. Şahıs teklik ve çokluk şekilleri, emir kipinin 1. Şahıslarında

⁶ Ercilasun, *age*, s. 208.

işletilen ekler ile karşılanırken Azeri Türkçesinde 1. Teklik ve çokluk şahıslarda da –A istek eki kullanılmaktadır.

I. Tekil Kişi Eki: fenâ olam (23a/8); yüzün görem (28a/3); bilem (275b/7).

II. Tekil Kişi Eki: nâcî olasan (21a/3); hâcî olasan (21a/3); göresen (285a/8).

III. Tekil Kişi Eki: hâzır ola (1b/1); gide (1b/1); eşide (117b/7); gele (97b/7).

I. Çoğul Kişi Eki: dutalum (1b/1); mahrem olalum (91a/10); nâzır olağ (199b/5).

III. Çoğul Kişi Eki: yéyeler (168a/7); göreler (217a/6); pervâz édeler (236b/1).

Hikâyât metninde çokluk 1. şahıs ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan –evüz şekli de yer almaktadır. du' â éyleyevüz (207a/1); éyleyevüz

(207a/2).

Olumsuzu

I. Tekil Kişi Eki: bilmeyem (258a/12).

II. Tekil Kişi Eki: görmeyesen (264b/5).

III. Tekil Kişi Eki: görmeye (262b/4).

III. Çoğul Kişi Eki: görmeyeler (217a/5).

Emir Kipi

II. Tekil Kişi Eki: salavât vèr (1b/2); eşid (45a/11); gel (101a/11); gelgil (109b/2); yétürgil (17b/1); durmagıl (19b/5); görgil (19b/11); bağışlagıl (21b/5); bilgilen (125a/7).

III. Tekil Kişi Eki: gitsün (29b/5); pervâz éylesün (36a/1).

I. Çoğul Kişi Eki: nâzır olağ (199b/5).

II. Çoğul Kişi Eki: eşidüñ (1b/5); gelüñ (101b/7); görüñ (67a/11).

III. Çoğul Kişi Eki: vèrsünler (29b/5); dèsunler (79a/1); alsunlar (51b/3).

Olumsuzu

II. Tekil Kişi Eki: durmagıl (19b/5); durma (40b/8).

III. Tekil Kişi Eki: girmesün (29a/6); çekmesün (70b/3).

I. Çoğul Kişi Eki: olmayah (63a/5).

II. Çoğul Kişi Eki: eşidüñ (1b/5); gelüñ (101b/7); görüñ (67a/11).

III. Çoğul Kişi Eki: vèrsünler (29b/5); dèsunler (79a/1); alsunlar (51b/3).

Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipi gerek, gerekdür, gerek kim, gerek ki sözcükleriyle sağlanmış. Genel olarak kullanıma dikkat edildiğinde gerek sözcüğü kim ilgeci ve istek kipinin birlikte kullanılmasıyla oluşturulmuştur. bu yolda gerekdür (8b/5); gerek aşlını fer'ini bilesen (15b/12); gerek kim bu haberi sen bileydüñ (16b/3); gerek yahşı yamanı bir bileydüñ (16b/8); gerek ki seyr édeydüñ lâ-mekâni (17a/3); gerek sen genc-i pinhâni bulayduñ (17a/6); gerek ki sen dañı eyle olayduñ (17a/4); bileğ gerek (240b/12).

Azeri Türkçesinde gramerde –ası/ -esi ekiyle karşılanan ikinci bir gereklilik kipi mevcuttur. Bu kipin kullamında zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır. Metinde tek bir örneği bulunmaktadır. yalvarası (249b/8).

Şart Kipi

Şart çekimi Türkiye Türkçesinden farksızdır.

I. Tekil Kişi Eki: bir bāz olsam (106a/4).

II. Tekil Kişi Eki: haberüj olsa (129a/1).

III. Tekil Kişi Eki: āşinā olsa (59b/9); inmemiş olsa (62a/4); gâfil olsa (122a/1); yandursa (261a/12).

III. Çoğul Kişi Eki: pōstumı şoysalar (262b/7).

Olumsuzu

I. Tekil Kişi Eki: secde kılmısam (106a/10).

II. Tekil Kişi Eki: cāna çalası olmasan (249b/12).

III. Tekil Kişi Eki: lāyık olmasa (245a/7).

Yeterlilik Kipi

Yeterlilik şeklinin olumlusu Türkiye Türkçesinde olduğu gibi -ebil, -abil şeklindedir. Metinde yeterlilik şeklinin olumlusu görülmemektedir.

Yeterliliğin olumsuzu ise, Azeri Türkçesinde Türkiye Türkçesindeki şekilden farklı biçimde karşılanır. Türkiye Türkçesindeki olumsuz şekilde –ama/-eme eki kullanılırken, Azeri Türkçesinde yine ana fiile –abil/ -ebil eklenir ve sonra da olumsuzluk eki –ma /-me, (-mır-) getirilir.⁷ içemez (151a/7); ötemez (155b/4); gelemez (177b/4).

I. Tekil Kişi Eki: farç édebilmedüm (35a/4); görebilmedüm (140a/3).

III. Tekil Kişi Eki: görebilmez (22a/3); vèrebilmez (66b/11).

II. Çoğul Kişi Eki: bilebilmezsiz (120a/9).

Sonuç

Duyulan geçmiş zaman hem Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –miş, -miş ekiyle hem de Azeri Türkçesinde duyulan geçmiş zamanın 2. tipi –up /-üp eki ile karşılanıp çekimde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmıştır. Ancak I. tekil ve I. çoğul kişilerin bu eki almadığı görülmektedir. Hikâyât metninde bu kullanımın sadece II. ve III. tekil kişi örnekleri bulunmaktadır. olupsan (267a/8); doğupdur (62a/6). Türkiye Türkçesinden farklı olarak –ar, -er eki geniş zaman için kullanılmıştır. Gelecek zaman için –acak, -ecek ekinin dışında III. tekil kişi için –ası, -esi eki kullanılmıştır. kırtarası (249b/10).

Şimdiki zaman için Türkiye Türkçesinden farklı olarak –ur, -ür ve –mağda, -meğde ekleri kullanılmıştır. Metinde, istek kipi I. çoğul şahıs ekinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan –evüz şekli de yer almaktadır. du‘ā éyleyevüz (207a/1); éyleyevüz (

⁷ Ercilasun, *age*, s. 210.

207a/2). Emir kipinde, Türkiye Türkçesinden farklı olarak III. tekil şahıs ekinde –gıl, -gil eki kullanılmıştır. Gereklilik kipinde, Azeri Türkçesinin bir özelliği olarak –ası, -esi ekinin kullanımını gösteren tek örnek bulunmaktadır. yalvarası (249b/8).

XVII. yüzyılda Azeri Türkçesiyle yazılmış olan bu eser, Azeri Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasındaki dil özelliklerinin farklarını ortaya koyma bakımından önem arz etmektedir. Türkçenin tarihsel dönemlerinden Osmanlıca dönemini içeren eser, dil özelliklerinin ortaya konmasıyla Türkçenin tarihsel dönemi üzerine yapılan dilbilgisi çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKALIN Mehmet, **Tarihi Türk Şiveleri**, Ankara, 1998.
- BANGUOĞLU Tahsin, **Türkçenin Grameri**, Ankara, 1974.
- BANGUOĞLU Tahsin, **Türkçenin Grameri**, Ankara, 1974.
- CANPOLAT, Mustafa ve Zafer ÖNLER, **Edviye-i Müfredde (Metin-Sözlük)**, Ankara, 2007.
- ÇAĞATAY Saadet Ş., **Türk Lehçeleri Örnekleri, VIII. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıla kadar Yazı Dili**, Ankara, 1963.
- DEVELİ Hayati, **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**, Ankara, 1995.
- DUMAN Musa, **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Değişmeleri**, Ankara, 1995.
- ERCİLASUN Ahmet B., **Türk Lehçeleri Grameri**, Ankara, 2007.
- ERGİN Muharrem **Azeri Türkçesi**, İstanbul 1971.
- ERGİN Muharrem, **Dede Korkut II, İndeks-Gramer**, Ankara, 1991.
- ERGİN Muharrem, **Türk Dilbilgisi**, İstanbul, 2005.
- GÜLSEVİN Gürer-BOZ Erdoğan, **Eski Anadolu Türkçesi**, Ankara, 2004.
- Komisyon, **Türk Lehçeleri Sözlüğü**, Ankara, 1991.
- Komisyon, **Türk Lehçeleri Sözlüğü II Dizin**, Ankara, 1991.
- ÖNLER Zafer, **Revnağ-ı Bustan**, Ankara, 2000.
- ŞAHİN Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi**, Ankara, 2003.
- TEKİN Talat, **Orhun Türkçesi Grameri**, İstanbul, 2003.
- TİMURTAŞ Faruk Kadri, **Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl, Gramer- Metin Sözlük**, İstanbul, 1994.